

PAPER DETAILS

TITLE: Önemli Bir Türkçe Sözlük

AUTHORS: N Akmal AYYUBI

PAGES: 65-101

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/505767>

ÖNEMLİ BİR TÜRKÇE SÖZLÜK

N. AKMAL AYYUBİ.

İslâm bilimleri alanında, Hindistanda Ortaçağdan bu yana süren zengin geleneğe, nüfusunun 50 milyonu Müslüman olan bugünkü Hindistan halkı da hâlâ sınıksız bağlı bulunmaktadır. Hindistan yarımadasında İslâm bilimlerini ilerleten başlıca kurum ve kitaplıklar, eskiden olduğu gibi şimdi de, Hindistan Birliğini meydana getiren topraklar üzerinde kurulu durmaktadır. Çeşitli topluluklardan oluşan Hindistan halkının ulusal hayatı içerisinde yaşamaya hak kazanmış olan bu kurumlar, Hindistandaki layikliğinin birer simgesidir. Hint hükümetinden bol yardım ve destek gören İslâm bilimleri kendi tarihsel rollerini oynamakta devam etmekte, geleceğe de güvenle bakmaktadırlar.

Bu kurumların başında Aligarh Müslüman Üniversitesi gelir. 1875'te büyük eğitimci ve ıslahatçı Sir Syed Ahmad Khan, "Mohammedan Anglo-Oriental College" adını taşıyan Müslüman İngiliz Doğu Kolejini kurdu, bu kolej gelişerek 1920'de Aligarh Müslüman Üniversitesine çevrildi. Hemen bütün başlıca akademik disiplinlere yer vermiş olan bu kurum, en çok Arap, Fars ve Türk bilimlerini öğretmek ve araştırmakla dikkati çekmektedir. Burada özgür araştırma yapma geleneği her yanda iyi karşılanmış, gelecek için de bu alanda yeni tasarımlara yol açmıştır.

1954'te Aligarh Üniversitesinde kurulan İslâm Araştırmaları Enstitüsü, genel olarak İslâm bilgileri üzerinde incelemeler yaptığı gibi, Batı Asya ülkelerinin (Türkiye dahil) tarihi ve kültürü üzerinde de, özellikle günümüzdeki gelişmeleri bakımından, araştırmalar yapmaktadır. Amaçları arasında, eski metinlerin bilimsel yayımlarını yapmak, türlü okul (ekol) ve devinimleri bilim bakımından değerlendirmek, bunları ele alan değerli kitap ve monografiler basmak da vardır. Enstitü aynı zamanda Urdu dilinde bir dergi, İngilizce olarak da bir belleten çıkarmaktadır. Türlü dillerde 20 000 kadar cilt barındıran kitaplığında, bütün memlekette modern Arapça, Farsça ve Türkçe yayımlardan seçilmiş en çeşitli ve en zengin bir koleksiyon meydana getirilmiştir.

Üniversitenin Mevlâna Abul Kalam Azad¹ adına kurulmuş olan kitaplığında Arapça, Farsça ve Türkçe basma yazma değerli bir kolek-

siyon bulunmaktadır. Bu kitaplıkta, çok değerli bir sözlüğün el yazmasını buldum. 1037/10 sayılı bu yazma eserin hacmi 1196 büyük sayfa ise de, tamam değildir. Adı *Kitab-ı Arabî ve Farisî ve Türkî*'dir. Bunda, Arapça, Farsça ve Türkçe (Çağatay lehçesi) kelimeler *kitap, bap* ve *fasıl* usulü üzerine düzenlenmiş olup, her bölüm Arapça, Farsça ve Türkçe gruplara ayrılmış ve anlamlar Farsça olarak açıklanmıştır. En çok terim (felsefe, astronomi, türe, dilbilgisi, müzik), tıp) ve halk deyimleri bakımından zengin olduğu için, her halde Türkologları ilgilendirecektir. İşte bu düşünce ile, aşağıda filolojik değerlerini göz önünde bulundurarak seçtiğim örnekleri sıralıyorum².

Yazarın adı eserde geçmiyorsa da, kitabın XVI. yüzyılda Hindistanda yazıldığı sanılmaktadır.

کتاب الالف :

باب الالف —

فصل فی العربی —

فصل فی الفارسی —

فصل فی الترسی —

اتا — بالفتح بدر کذا فی القنیه و اتا بالضم تلخه

ارعنا — بالفتح آن جوی و ارغا زبردادت و او نیز

ارقا — حجامت کاه کذا فی القنیه

استقیلا — نام ترکی مبارز افراسیاب

اغا — بالفتح برادر بزرك

الا — ابلق

امغا — بالكسر بز کوهی کذا فی القنیه

املرغا — ایشان

انا — بالفتح مادر

اوفکار — بضم اول و فتح دوم شش

ایا — بالفتح کف دست این هر سه لغت از قنیه است

¹ Hindistan Cumhuriyetinin ilk Millî Eğitim Bakanı.

² “Türk Dili Araştırma Yılığ - Belleten” için bu yazıyı hazırlarken, Türk Dil Kurumu Başkanı sayın Ağâh Sırrı Levend'den gördüğüm geniş ölçüdeki yardım için burada teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Ancak bu yardım sayesinde bu yazı hazırlanabilmiştir.

باب الباء - ... فصل فی التترکی -

الب - بفتح تین دلیر و قبل بسکون دوم ست
اسب - نام ماه رجب

باب التاء - ... فصل فی التترکی -

آت - ممدود اسب کذا فی شرفنامه و درادات بمعنی کوست ست و در قنیه نیز هم بدیمعی
منقول از فانکویاست وات بالفتح بغیر مدنیز بدیمعی آمده است

آنت - ممدود سوکند

ات - بالكسر سک

ارفت - پشت

ارمت - بالفتح انمرد

است - بكسر تین کوچه

انکست - سرخاب کذا فی شرفنامه و در قنیه هم بدیمعی انکست ست

اوت - بالفح کاه و دارو کذا فی القنیه و اوت بضم یکم و فتح دوم شزم

اولت - بالضم قانیذ

اوزت - بضاد نیز یعنی غول

ایت - سرخاب ست و نیز کوچ که بعربی ضمع کویند

اپت - بابای فارسی گوشت

ایت - سک

باب التاء مثلثه - فصل فی العربی (فارسی و ترکی)

باب الجیم التازی فصل فی التترکی : -

ابتج - بضم تین دام

اج - بالضم کرو

ارلوج - بالفتح سنبر

ارکچ - بضم یکم و سوم کوهان شتر

ارکوج - بفتح مثله

ارنج - بضم یکم و سوم رشوت و قبل بفتح یکم و ضم دوم و ارنج بکسرتین پروبال

اشیج - بکسرتین دیک کلی

أعاج - بفتح تین درخت

افننج - بفتح تین نردبان

اوج - بضم یکم و قبل بفتح کناره

اورج - بضم یکم و سوم روزه

اورکاج - صنادم خلق

اوکوج - کویان شتر کذا فی القنیه

اوکنج - بالضم پیشیانی

اویج - بضم یکم و دوم مفتوح موافق

فصل الجیم الفارسی فصل فی التریکی : -

اجاچ - بالضم بهشت کذا بشرفنامه و درز فانکو باکست جامه کهنه آورده است

باب الحاء فصل فی التریکی : -

احماح - بالضم بهشت کذا فی القنیه منقول از ازز فانکو یا والله اعلم

باب الخاء المعجمة - فصل فی العربی فصل فی الفارسی

باب الدال المهمله فصل فی التریکی : -

ارمد - بکسر یکم و سوم و اورد بضم یکم و فتح دوم لبک دری کذا فی القنیه

اند - بالفتح سوکند

اود - بضم یکم و فتح دوم آری

باب الذال - فصل فی العربی فصل فی الفارسی

باب الراء المهمله : - فصل فی التریکی : -

اقسنقر - باقاف موتوف و ضم سین و قاف دوم شکره سپید و ترکان غلامان رانیز نام

نهند کذا فی شرفنامه و در دستور بمعنی زردند کورست و درادات بمعنی سپید

و در قنیه منقول از فرهنگ بمعنی آفتاب ست اقوال بمعنی اول حقیقی ست و دیگر

همه مجازی و بضم همزه نیز درین لغت ست

اثر - سپرز یعنی تلی کذا فی الادات و در ملتقط لقم میان قاضی شه بزاء معجمه است

اخر - بکسریکم و ضم سوم معجمه مکرانی اجیر بازار

ار - بالضم اسپ چومیخ و بالکسر مرد اینمعنی از قنیه است

ارتر - نخچیر

اشتر - لهم بکسریکم و فتح دوم دردن

آغار - درخت

اغر - بفتح یکم و کسر دوم زبا و بکسرتین کران

اکسر - بفتح یکم و ضم سوم انسان بی پدر و بی مادر

التر - نشستن

الغار - بالکسر تاخت

انکر - بضم یکم و فتح سوم انسان

اوجار - بازار

اور - بالضم مقام

اوشر - بالضم می نماید و شمار میکند

اوفکر - بضم یکم و فتح سوم و چهارم بیاموز کذا فی القنیه

اوکدر - بالفتح یوم

اوبر - بضم یکم و سوم که دهم ست ارزن که نام غله ایست و بعربی آنرا دخن و بهندی

چینه خوانند و بازار فارسی درخت بادام کوهی

ایر - بالکسر سرود کذا فی القنیه

ایغر - بکسر یکم و سوم معجمه کشتن
ایدر - آری و آنچنان

باب الزاء التازی - فصل فی التریکی : -

اریغز - بفتح یکم و کسر دوم و چهارم ناپاک از اندک کذا فی القنیه و در شرفنامه دوست
برین معنی چنانچه بالا گذشت

اسپرز - بالضم و بضم سوم که دوم فارسیست میان فرج
اجز - بضمین روزی

ارسز - بکسر تین دریغ

ارسغز - بفتح یکم و کسر دوم هیچکاری

اسپلز - بفتح یکم و کسر سوم بی اصل
اغز - دهان

اکز - بضمین کاوخصی

الدکز و ایلدکز - بالکسر با کاف فارسی نام بادشاه هی

اوتسبز - بضم یکم و فتح دوم و کسر چهارم بی شرم و نیز ترکاو جوان بالکسر حواصل
الیز - بالکسر جواب

باب السین المهمله فصل فی التریکی : -

اس - قاقم که از موینه است و خوردنی

اس - بالضم عقل

باب الشین المعجمة فصل فی التریکی : -

اوش - بفتح تین هنام

ارفش - بفتح و کسر سوم کاروان

اش - بالضم آهنگ

اغلمش - نام بادشاه

اکدش - بالکسر بادال مکسور ترکه که از جانب مادر یا پدر هند و بودو آن اسپ که

از تازی و ترکی زاید و درز فاندکو یا مذکورست که فرزند را کویند که نشارك

بود از دو جنس که بترکی فرقه کویند اقول این معلوم میشود که اکدش ترکه

نیست بنابر آن مانیز در ترکه آوردیم و نیز از لفظ همه معلوم میشود که این

ترکیست و نیز دور چنین باشد آنرا اکدش کویند بوجه مجاز .

اکش - بضمین بسیار

التمش - شست

الش - بضمین بخش

الفش - بضمین دعای نیک قرعش ضد آن

اورش - بضم یکم و سوم جنک

اوزیش - بالضم جان و تن و سر

اوکوش - دوستان

اولش - بکسر یکم و فتح دوم بار

ایکدش - همان اکدش مذکور

باب الصاد - فصل التری سین هی
 باب الضاد فصل فی الفارسی و ترکی سین هی
 باب الطاء فصل فی الفارسی و ترکی سین
 باب الظاء فصل فی الفارسی و ترکی سین هی
 باب العین فصل فی التری : -
 اجمع - تلخ و شور و ترش کذا فی القنیه
 باب الغین فصل فی التری : -

ارسارغ - زرده
 اریغ - بایاء فارسی باک کذا فی زفانکویا و در شرفنامه باباء تازی ست
 اسغغ - بفتح و یکم و کسر دوم و چهارم همکاره
 اسلغ - بفتح و یکم و کسر سوم با اصل
 اغ - بالفتح پرنده
 اغرغ - بفتح یکم و کسر سوم دردمند
 الاغ - بالضم آنکه برای اسب توشه مهیا دارند تا بجائیکه نامزد بود زود بر سدونیز
 اسپ را کویند و الاق مترادف ست
 الغ - بفتح یکم و کسر دوم یزای نامرد و الغ بضمین بزرک
 اوتاغ - خرگاه
 او جاریغ - بالفتح بازاریان
 او قلغ - بضم یکم و سوم دردمند
 اولنجوع - بیداری
 ایاع - بالفتح کاسه و فی العلمی پیاله
 اریغ - بالفتح خرس
 باب الفاء - ترکی سین هی
 باب القاف فصل فی التری :

ایاق - بالفتح کاسه
 ارق - داس
 احساق - بالضم سنک کذا فی شرفنامه و در زفانکو با بمعنی لنک آمده است
 اراق - نای و نام موضع
 ارتق - بکسر یکم و سوم زیاده
 ارتوق - بالفتح پا و باریک تر
 ارق - بکسر یکم و فتح دوم دور و بفتح یکم و کسر دوم لاغر و در زفانکو با بمعنی خوبست
 ارتوق - جوزا
 ارتاق - زدن
 استق - بضم یکم و سوم شتالنک

اسلاق - بالفتح قشستگاه بادشاهان درزمستان
 ائق - توشه
 اغلق - بضم یکم و سوم شتالنگ
 اخلق - بضم یکم و سوم بزغاله
 اغلاق - مثله و نیز حلوان و بزیز کذا فی زفانکویا
 اقق - وحشی
 الافیق - بکسر یکم بضم سوم و پنجم آنکاه
 الاق - بالضم همان الاغ
 الملق - الافق
 املاق - نام ولایتهای ترکان
 اوق - بفتححتین راست
 اوجعلاق - سریر و او حق دیکدان
 اودلق - ساق
 اونتارق - فراموش کردن
 اوپق - زورق
 ایاق - بالفتح همان ایاغ که گذشت
 ایرق - بالفتح دیگر کذا فی شرفنامه درنه فانکو یا بمعنی که یل نوشته
 ایق - بفتححتین پای
 ایلاق - بالفتح نشستگاه ملوک بتابستان
 ایلق - کمانچه والله اعلم

باب الکاف التازی فصل فی التریکی : -

اتوک - موزه
 اتکک - بفتححتین دامن
 اتمکک - بالفتح نان
 احکک - بالضم بام
 ادکک - بکسرتین بودم
 ارکک - بضمحتین زرد آلو و فتح یکم و ضم سوم میش این لغت از قنیه است
 ارکاکک - بالفتح انکشت
 ارککک - بکسر یکم و فتح سوم مرو
 ارملک - بالضم پشمینه است خوبتر از صوف
 ازکک - پخته
 ازنکک - بکسر یکم و سوم و فتح دوم آستانه در و بضم یکم و کسر سوم اینکک
 اکک - بکسر علت
 اکسوکت - کر
 الکک - بکسرتین دردست او کذا فی الشرفنامه و در قنیه الکک بفتح یکم و کسر سوم
 بمعنی راه راست الکک بضمحتین مرده
 الکککک - بکسر یکم و دوم و چهارم دستوانه

املكك - بفتح يكم و سوم رنج
 انكك - بفتحین رخساره
 انكرنكك - بفتح يكم و سوم و كسر پنجم ایشان
 اوجكك - بام
 اوردكك - مرغابی كذا فی القنیه
 اوزاكك - كرجان
 اورمكك - آموختن
 اولكك - مرده
 اویللكك - وقت نماز پیشین یعنی ظهر
 ایركك - بضم يكم و كسر سوم مرغابی
 ایشكك - خر
 ايكلكك - بیهار كذا فی القنیه
 ايكك - بالكسر رنجوری و نزدیک شیراز كه نارنج دران خوب شود
 ایللكك - بالكسر آبادان جای كذا فی الشرفنامه و درز فانكویا بمعنی غربال مسطورست

باب الكاف الفارسی عربی و ترکی سین هی

باب اللام فصل فی التركي :-

اغل - بضمین آدم علیه السلام
 ال - بالفتح رنكك لال و اسپ پوزو بستان و بالكسر شهر ولایت و بضم اول مكان رنج
 انزل - بضم يكم و سوم دروغ
 اسكال - بالفتح زنجدان
 اوغل - بضم يكم و كسر سوم سیر اب کردن
 ایل - بالفتح فرزند و نام ولایت

باب المیم فصل فی التركي :-

اجتدتكم - کروپستی پایه
 ادم - بفتحین آدم علیه السلام
 اردم - هزار
 ارم - بكسرتین بودم
 ادم - بفتحین فرزند
 اسلم - بالفتح اسود
 الغ بیرم - عید فطر
 او یرم - چنكك كه آن سازیست
 اودم - بالفتح خانه دیوار
 اوزم - محلب و اوزم بالضم و بادامه فارسی انكور

باب النون فصل فی التركي :-

ارسلان - شیرو نیز پادشاهی

ارسلن - مثله
 ازن - بفتح یکم و ضم دوم آب
 اسن - بکسرتین سلامت
 اqn - بفتح یکم و کسر دوم تاختن
 اکن - بفتح یکم و کسر دوم پیشانی و درتبیان اللغات التری اکن با کاف فارسی دیده شده است
 اندن - بفتح یکم و سوم و از سخن گفتن ازراه تعجب و کان و شکر
 انکیدان - بفتح یکم و سوم و پنجم از ایشان
 اوردن - بفتح یکم و سوم هیزم
 اودرکان - بضم یکم و پنجم و کسر سوم میراننده
 اون - بضم یکم و فتح دوم آواز
 ایلنکان - بالفتح آفریننده
 این - بکسریکم و فتح دوم یکبارکی
 باب الواو - فصل فی التری :-

ارتو - بالضم پوشیش
 ارزلو - بضمین روزی مند
 ارغاد - بالفتح جوی آب و آنرا ارغا بغیر داد نیز کویند
 اسلو - بالضم باعقل
 اکو - بضمین یوم
 او - بالفتح صید
 اوتلو - بضم یکم و فتح دوم باشرم
 اماکو - بالفتح پهلوی
 ایچکو - بالكسر شکنجه

باب الهاء فصل فی التری :-

اته - بالفتح پدر
 اویلرنه - بکسرتین مع فتح اللام بودند
 ارنه - بالضم میانه
 اسره - بکسر یکم و فتح سوم ازان
 اسواله - بفتححتین اسپ ابلق
 انجه - خندان
 انده - بفتح یکم برد
 اناله - بفتح یکم و کسر دوم و فتح چهارم و پنجم ای با او بهم
 انه - بفتححتین مادر
 اوبه - بالضم آشیانه
 اوجه - بالضم پشت آدمی
 اته - بالضم بدرستی
 اوی اته - مادر و نیز بدرستی

ایله - بفتح یکم و سوم چنان
ایله - طعمی ست ترکان را

باب الیاء فصل فی التریکی :-

ای - ماه
اتجی - بالضم طبیب
اتلی - بالضم سوار
اجکری - بالكسر درون
اچی - باجیم فارسی برادر مهتر
ازکی - بالكسر زبان
ارالچی - بالكسره و متجانس زن
اردکی - بكسر یکم و فتح سوم هنرمند
ارکی - بالكسر جوی آب ست
اری - بفتح یکم و کسر دوم زنبور
اسری - یوز
اغری - بالضم دزد
اکرمی - بیت
اکری - بالكسر زبان است
الکوی - بالكسر پیش
القی - بالكسر و قیل بفتح یکم و کسر سوم وزن
ابرلی - چوپ بازوی در
البری - بفتح یکم و ضم سوم ازان سبو
امدی - بالكسر این ساعت
اسکنی - بفتح یکم و کسر دوم و فتح چهارم همچواو
اوجی - بالجیم صیاد
ای - بالضم اسپ و نیزه
الچی - باجیم فارسی اتباع
ایکی - بالكسر خوش

کتاب الباء تازی :

باب الالف - فصل فی العربی فصل فی الفارسی فصل فی التریکی :-

بزکا - بالكسر مارا
بغرا - بالفتح خوک ترکیه بعربی خنزیر کویند - و بالضم نام بادشاه خوارزم و آن کلنک
که هنگام پریدن پیشتر از دیگران پرد و نوعی از طعام و نیز اشتر
برزویلا - نام مبارزی تورانی از لشکر افراسیاب
برتشیا - پرستوک را کویند
بسریا - کوشت را کویند که بتازی شحم خوانند
بزرا - تخم زراعت

بغا - هیز و پشت پای را کویند و بعربی مخنث خوانند

بغلا - غول بیابانی را کویند

بغتلغا - کلاه و فرجی را کویند

بفسورا - نام قریه ایست میان سرخس و هرات

باب الباء التازی - ترکی سین هی

باب الباء فارسی - ترکی و عربی سین هی

باب التاء - فصل فی التریکی :-

بیات - ایزد تعالی

بوت - ران

باب الثاء - فصل الفارسی و ترکی سین هی

باب الجیم التازی - ترکی سین هی

باب الباء فارسی - فصل الجیم الفارسی فصل فی التریکی :-

بسنج - بکسرتین پخته و نرم و تاب روی

باب الحاء المهمله - فصل فی العربی فصل فی الفارسی (ترکی سین هی)

باب الخاء - فصل فی العربی فصل فی الفارسی (ترکی سین هی)

باب الدال - فصل فی العربی فصل فی الفارسی (ترکی سین هی)

باب الذال - فصل فی العربی (ترکی و فارسی الفاظ سین هی)

باب الراء - فصل فی العربی فصل فی الفارسی فصل فی التریکی :-

بغر - بفتح یکم و کسر دوم جکر

بغشور - نام قریه ایست میان سرخس و هرات

بلغر - بضم یکم و سوم آتش کندم کذا فی علمی و در شرفنامه این افت رادر فارسی

آورده است و من میدانم که این لغت مختصر بلغور است اگرچه در ترکی مستعمل

شده پس هر دو لغت این درفاوسی و ترکی آورده شده است

بلغار - پوستهای رنگین خوشبوی موج دارد شهرست نزدیک ظلمات

بلغندر - بی قیدوبی دیانت و لفظیست که در مدح و دشنام استعمال کنند

بلغور - بالضم با واو فارسی و قیل بالفتح طعام کاجی و در علمی مذکور است که دیکی ست

مخصوص

باب الزاء التازی فصل فی التریکی :-

بز - بالكسر با یوز و یوز باد او فارسی ست خنک و نیز بکسر یکم و فتح دوم عدد

باب الزاء فارسی فصل فی الفارسی (عربی و ترکی الفاظ سین هی)

باب السین المهملة فصل فی التریکی :-

بیس - بالكسر دریچه نظرونكاه

بیس - بالفتح شیر درنده

بیئس - بفتح یکم و کسر دوم درویش شدن و حاجتمند شدن

برس - بفتححتین پلنكك

باب الشین (ترکی فصل سین هی)

باب الصاد (فصل الفارسی و ترکی سین هی)

باب الضاد (فصل فی الفارسی و ترکی سین هی)

باب الطاء (فصل فی الفارسی و ترکی سین هی)

باب الظاء (فصل فی الفارسی و ترکی سین هی)

باب العین (فصل فی الت ترکی سین هی)

باب الغین (فصل فی الت ترکی) : -

بلیغ - یعنی فروشدن آب در کلو

بعیغ - بالضم چاهی که قعر آن نزدیک باشد

باب الفاء (فصل الت ترکی سین هی)

باب القاف فصل فی الت ترکی : -

بتق - بکسر یکم و فتح دوم بمعنی اسپ بداست

بخاق - آنکه خواهر زن اوزنش باشد بتازیش سلف خوانند

بدق - بفتححتین سک درازموی

برسق - بفتح یکم و ضم سوم انکور خرد

برقتلق - بضم یکم و فتح سوم و کسر پنجم بتخانه

برماق - بالفتح دست

بسق - سان

بشق - پیکان

بق - بالفتح پیکر و بالضم نیست

بلاق - بالضم چاک و سوراخ و هره بینی

بوتاق - بالضم شاخ درخت

بیرسق - بکسر یکم و فتح دوم روزه

بیوق - سرفراز

باب الکاف التازی فصل فی الت ترکی : -

بزک - بکسر یکم و فتح دوم بت

بکک - بالفتح امیر و بالضم پشه

بکیکک - بالفتح داس بزرک

برکوک - باباء فارسی عمارت

بلوك - بضم تين نام قصبه ايست در تركستان
 پنك - باباء فارسى نيلوفر و نزد صاحب كهنز اللغات كلى ست كه همواره روى او بسوى
 آفتاب باشند هند سنورج مكععى نامند و پرک بمثله
 بيك و برهتك - بالكسر آستين و سبك و الله اعلم بالصواب
 باب الكاف الفارسى فصل فى التركى و عربى سين هى

باب اللام فصل فى التركى سين هى

باب الميم فصل فى التركى :-

بارم - هست يانيست
 بقم - بضم يك و كسر دوم نيست
 بيرم - بالفتح عيد و الله اعلم بالصواب
 باب النون فصل فى التركى :-

بامن - سنك وزن
 بان - مست
 بتوركمان - پيدا آرنده
 بجن - بكسرتين بوزنه
 بدين - بضم يك و فتح دوم بنشين
 برين - دشى
 برقن - بالضم بت
 بلين - چرخ
 بلدرخن - بضم يك و كسر سوم نخ
 بلسن - بضم باوسين باد
 بلشن - بضم و كسر يك سوم آشنا
 بوكردن - بضم يك و چهارم و سوم كوهر
 بوكن - امروز
 بوين - كردن
 بنيزكان - بكسر يك و سوم پيدا آرنده

باب الواو فصل فى التركى :-

بارو - ديوار حصار - كذا فى العلمى
 براغو - ماده كاو
 برغو - بالضم كوساله

باب الباء فصل فى التركى

بركه - بالفتح كيل
 بسره - بالكسر ازين سو
 بقه - بالضم كوساله
 بله - بالكسر اينجا

بلنہ - بالفتح تبر
 بیر قوله - بکسر یکم و فتح دوم و چہارم بیکبار
 بر مکہ - بضم یکم و سوم بزر
 باب الیاء فصل التریکی : -
 باری - دیوار حصار کذا فی العلمی
 بلبلانی - حلوائیست کذا فیہاء ایضاً واللہ اعلم

کتاب الباء فارسی :-

- باب الالف - فصل فی الفارسی (ترکی و عربی سین ہی)
- باب الباء التازی :- فصل فی الفارسی (عربی و ترکی سین ہی)
- باب التاء - فصل فی الفارسی (عربی و ترکی سین ہی)
- باب الجیم التازی - فصل فی الفارسی - (عربی و ترکی سین ہی)
- باب الجیم الفارسی - فصل فی الفارسی (عربی و ترکی سین ہی)
- باب الخاء - فصل فی الفارسی (ترکی سین ہی)
- باب الدال المهملة - فصل فی الفارسی (عربی و ترکی سین ہی)
- باب الذال - فصل فی الفارسی
- باب الراء - فصل فی الفارسی
- باب الزاء التازی - فصل فی الفارسی
- باب السین المهملة - فصل فی الفارسی
- باب الشین المعجمه - فصل فی الفارسی
- باب الضاد المعجمه - فصل فی الفارسی
- باب الفاء - فصل فی الفارسی
- باب القاف - فصل فی الفارسی
- باب الکاف - فصل فی الفارسی
- باب الکاف الفارسی - فصل فی الفارسی
- باب اللام - فصل فی الفارسی
- باب المیم - فصل فی الفارسی

باب النون — فصل فی الفارسی

باب الواو — فصل فی الفارسی

باب الهاء — فصل فی الفارسی

باب الیاء — فصل فی الفارسی

کتاب التاء :

باب الالف — فصل فی العربی فصل فی الفارسی

باب الباء — فصل فی العربی فصل فی الفارسی فصل فی الترمکی :-

تب - بالفتح بس و بالضم پیشگاه و الله اعلم بالصواب

باب التاء — فصل فی العربی فصل فی الفارسی فصل فی الترمکی :-

تات - باریک

تت - بالضم یکر

باب الثاء — (فصل فی العربی درج ہی)

باب الجیم — فصل فی العربی فصل فی الترمکی :-

تیج - طبقه

باب الجیم الفارسی — (حرف فصل فی الفارسی درج ہی)

باب الحاء المهمله (فصل فی العربی و فارسی درج ہی)

باب الحاء المعجمه (عربی و فارسی الفاظ درج ہی)

باب الدال (ترکی الفاظ درج سین ہی)

باب الذال (ترکی الفاظ درج سین ہی)

باب الراء فصل فی الترمکی :-

تار - تنک

تور - بضمین بمعنی هست ضد نیست

تکر - بضمین اسپ و ماه و پیشانی

تمر - بالفتح رک و آهن و الله اعلم

باب الزاء فصل فی الترمکی :-

تاز - اسپ ابرش

تنوز - بضم یکم و فتح سوم خون دندان زن

توز - بفتحین نمک

باب الزاء الفارسی (صرف فصل فی الفارسی درج ہی)

باب السين (فصل العربی و فصل الفارسی درج ہی)

باب الشبن المعجمه - فصل فی التریکی :-

تریش - بالفتح خدمت

تیش - دندان

باب الصاد المهمله (حرف فصل فی العربی درج ہی)

باب الضاد المعجمة (فصل فی العربی درج ہی)

باب الطاء المهمله (حرف عربی الفاظ درج ہی)

باب الظاء المهمله (فصل فی العربی درج ہی)

باب العين المهملة (فصل فی العربی درج ہی)

باب الغین المعجمه فصل فی التریکی :-

تاغ - کوه

تبغ - بفتح یکم و ضم دوم خدمتی

تتغ - کردن نهادن

ترغ - بفتح یکم و سوم و کسر دوم پیشکش

ترغ - بضمین اسپ کیت

ترغ - بفتح یکم و سوم کشاورزی

تراغ - بالضم دام

تغشغ - بضم یکم و سوم برامدن

تورغ - بضم یکم و سوم همان ترغ

توراغ - بالضم بانمک

تولاغ - پاتیاب

باب الفاء (حرف عربی و فارسی درج ہی)

باب القاف فصل فی التریکی :-

تارلق - بکسر لام تنکی

تیراق - بالضم خاک

تبغلق - خدمتی

تبق - بفتح یکسر

تفق - بفتح یکم و کسر دوم مرغ خانگی

تلق - بضم یکم و فتح سوم کمان نرم

تمشق - بضم یکم منقار

تموز فرق - بالفتح بامیم و قاف مضموم و واو معدوله ستاره قطب

تتق - بفتح یکم و کسر دوم کنیر و کواه

تبغلق - کواهی

تولق - بالضم مادیان اول شکم

ترغاق - خبر دادن والله اعلم بالصواب

باب الکاف العربی - فصل فی العربی ... فصل فی الفارسی ... فصل فی التری

تنکک - بکسرتین جلیس و خردمند

ترشکک - بالکسر ترنج

ترکک - بکسرتین زنده و بفتح یکم با کسر دوم سر کین

ترنجکک - بکسرتین چادر

ترمکک - بفتححتین غرقاب

تیتلکک - بفتح یکم و سوم اوزن

توشکک - بالضم جامه خواب

تولکک - شفتالو

تیزک - بکسر یکم و سوم زنده و بفتح یکم و سوم درخت

تیمکک - بکسرتین بمثله

تبلکک - سرفه

تینکک - بکسر یکم و فتح دوم و سوم سنجاب

باب الکاف الفارسی - (حرف فصل الفارسی درج هی)

باب اللام فصل فی التری :-

تل - بالکسر زبان

توشمال - بکاول

باب المیم فصل فی التری :-

تم - بضممتین ترشاهه کذا فی العلمی

تولوم - بضم یکم و سوم اسلحه

باب النون فصل فی التری :-

تن - شورت

تنرغن - بضممتین ترنج

تخازن - بالفتح نیازند

تکان - بکسر یکم و سوم با کاف فارسی زنده کننده و پدید آرنده همه تعالی و اعلی

تشتن - بفتح یکم و کسر دوم بیرون

تکسین - بجه و نیز نام بزرگی و در لسان الشعرا مذکور است تکسین بوزن بلسین نام

ترکیست و ترکان رابچه تکسین کویند

تواکن - بضم یکم و چهارم غلیواز

تورتکان - با کاف فارسی همان ترنه کار مذکور

تمن - بالضم ده هزار

توکین - بالضم غلیواز

تون - جامه شبروی

تودن - بضم یکم و سوم مادیان نازاینده

باب الواو فصل فی التریکی :-

تکلو - بالضم روباه

باب الهاء فصل فی التریکی :-

تیه - بضم یکم و فتح دوم نازک

ترمه - بالفتح ترب

ترنه - بالضم کلنک

تکه - نهان کذا فی الملتقط و در علمی مذکور ست تکه بوزن تکه بز کوهی

توره - رسم و قاعده

توزه - کلند

توشه - بالضم سینه

توقه - بالضم کرساز

توه - بالفتح و الکسر شتر

تونکه - بالضم با کاف فارسی شب تاریک

تن فره - ابرش سیاه

باب الیاء فصل فی التریکی :-

ترتقیچی - بالضم باجیم فارسی اسپ کام رو

ترغچی - بفتحین باجیم فارسی کشاورز

ترغی - بالضم کنجشک

ترکی - بفتح یکم و کسر دوم خوان

ترلقی - بفتح یکم و سوم نمک آب

تشقیری - بالفتح بیرون

تشی - بکسر تین ماده

تغدی - بالضم بر آمد و بالفتح نیز

تنکری - بکسر یکم و سوم فارسی خدائی تعالی و تقدس و بالفتح در عربی سهاکه که بدان

زرو نقره کدازند

تنکی - با کاف فارسی دریا

توانی - همان طپانچه مرقوم

توی - کل سرشته والله و اعلم بالصواب

توقدیری - خبری

کتاب الثا :

باب الالف فصل فی التریکی :-

تنکلوسا - بالفتح با کاف فارسی موقوف دوانیز فارسی علم خانه رومیان در صورتکری

و آن لغتی ترست در تنکلوشا با تاء قرشت

باب الباء باب التاء ... باب الثاء ... باب الجيم ... باب الحاء ... باب
 الخاء ... باب الدال ... باب الراء ... باب الطاء ... باب العين ... باب
 الغين ... باب الفاء ... باب القاف ... باب الكاف ... باب اللام ... باب
 النون ... باب الهاء ... باب الياء

کتاب الجیم :

باب الالف ... باب الباء التازی ... باب الفارسی ... باب التاء ... فصل فی التری

جغت - بکسر یکم و فتح دوم پری

جریت - مارماهی

باب الثاء باب الجیم باب الحاء باب الخاء باب الدال

فصل فی التری :-

چود - منحوس

جداو - ریزه ریزه

باب الذال ... باب الراء المهمله ... فصل فی التری :-

جادر - خیمه

جوربور - پرندۀ صحرائی

جغر - نام مردی و نیز بخل

باب الزاء المعجمه ... فصل فی التری :-

جاپوز - نام شهرست از ترکستان

باب السین المهمله ... فصل فی التری :-

جمن - آب بسته

جنکوس - بیماری که از بیماری بر خاسته طاقت رفتار نداشته باشد

باب الشین المعجمه ... باب الصاد ... باب الضاد المعجمه ... باب الطاء ...

باب الظاء ... باب العين ... باب الغین ... باب الفاء ... باب القاف ...

فصل فی التری :-

جانق - کاسه

جندقوق - نام دیویست

جقیق - آواز مرغیکه نغمۀ خوب ندارد

جلنقیق - آواز در بزرک در وقت کشودن و بستن

جاق - عهد

جابق - کاسه

جارق - کفشی ست که صحرائیان پوشند
 چقوق - مرغیکه نغمه خوب ندارد
 چقماق و چقمق - کلاهها بالفتح و باجیم فارسی چخماخ یعنی آتش زند
 چماق - کرزشش پره

باب الکاف التازی ... فصل فی التریکی :-

ججک - کل را کویند
 جرک - بیابان و شمشیر
 جرغک - مرغیست بسیارکو
 جرگک - مرغ ست بسیارکو
 جردک - نانی باشد که طبّاخان آنرا ترتیب دهند
 جسک - بمعنی رنج و بلا و محنت
 جزک - خارپشت
 جزنک - رافترا
 جفک - کنجشک
 جفوک - مثله

باب اللام ... باب المیم ... باب النون ... فصل فی التریکی :-

جن - اسپ کامل
 جیبون - ریشه
 جیسمان - رتبه
 جیغان - توپره
 جین - بالکسر مکس

باب الواو ... فصل فی التریکی :-

جرغاتو - بمعنی جرعه ریز آمده
 جرغتو - جامی باشد ناوچه دارتبازی بلبله خوانند
 جلبو - سبزه
 جلو - مرد شوخ
 جکو - سرخاب

باب الهاء فصل فی التریکی :-

جاده - نام ولایتی ست در دریا بار
 جقرته - کرده ریسمان که هندش لکرتی نامند
 جلجله - غلیواز
 جمجرغه - تازیانه

باب الیاء ... فصل فی التریکی :-

جنق - مشورت و کنکاش کردن با جمعی با هم آمده
 جهری - بازاری

جنطی - نام پادشاهی از یونان
جوالوی - نام مردیست
جق - با کسی مشورت کردن

کتاب الجیم الفارسی :

باب الالف ... باب الباء التازی ... باب التاء ... باب الجیم التازی ... فصل
فی الجیم الفارسی ... باب الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الراء ...
فصل فی التریکی :-

چاغر - کارد
چقرن - بخیل
چقیر - بالضم نخاس
چوقر - با واو معدوله کرزو با کثر نسخه بی و او نوشته دیده شده است
چقمار - مثله

باب الزاء التازی ... باب السین ... باب الشین ... باب الطاء ... باب الظاء ...
باب العین المهمله ... باب الغین ... باب الفاء ... باب القاف ... فصل فی التریکی :

چاق - عهده
چقاق و چقمق - کلاهما بالفتح همان چخماخ که گذشت
چاق - بالضم شش پره کزر
چواق - تنکک

باب الکاف التازی - فصل فی الفارسی ... باب الکاف الفارسی ... فصل
فی الفارسی ... باب اللام ... فصل فی التریکی :-

چوجل - بالضم بادیان نازانیده آمده
چوول - بالضم نیست

باب المیم - فصل فی الفارسی ... باب النون ... فصل فی التریکی :-

چغلن - بالكسر بره هار بزرک
چغن - بفتحتین شکال
چلن - بکسر تین شاماخ

باب الواو ... باب الهاء ... باب الیاء ... فصل فی التریکی :-

چنخی - با کسی مشورت کردن کذا القنیه اما در شرفنامه باجیم تازی و عین مهمله هم بدیمعی
در فصل فارسی آورده است
چی - بالكسر دو آخر کلمه ترکی افزایند صانع آنچیز مراد بود چون با کما باچی کمانکر
کذا فی شرفنامه و نیز بمعنی وردغکو آمده

کتاب الحاء :

باب الالف ... فصل فی التریکی :-

حمیقا - دوائیست

حزاشا - دوائیست رستی که بشیرازی بر کک کازرونی کویند

حمایا - میوه ایست بشکل خوشه خرما درهم یافته بود مانند پودنه دارد کذا فی القنیه و فیه ایضاً نوعی ازدارو

حنطیانا - نباتی ست که اول اور حنطین ملوک شناخته بود حنطین نام ملکی بود از یونانیان کذا فی القنیه امادر شرفنامه باجیم آورده است و معنی آن نبات کهنه یعنی شئی سرخ رنگ نوشته

حندارا - دیو شتل کذا فی القنیه اما درتاج در حرف قاف آورده و غلط کرده است

باب الباء التازی ... باب التاء ... باب الشاء ... باب الجیم ... باب الحاء المهمله

باب الدال ... باب الذال ... باب الراء ... باب الزاء ... باب السین ... باب

الشین ... باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب الظاء ... باب

الفاء ... باب القاف ... باب الکاف التازی ... باب اللام ... باب المیم ...

باب النون ... باب الواو ... باب الهاء ... باب الیا

کتاب الخاء :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الجیم ... فصل فی التریکی :-

خحج - جانوریست کذا فی زفانکویا

خروج - بالضم باوا و فارسی خروس

خفج - بفتححتین همان خفج که گذشت

خلج - بالفتح نام ولایتی از ترکستان زمین و نیز اصل ست ترکان

خوج - بالضم نام کلی که آنرا تاج خروس نیز کویند و نیز کوسپندی که کودکان بران نشینند و سواری کنند و آنرا شکل دراک و غرم و قوچ و قج هم کویند

و خود حرج نیز کویند

باب الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الذال ... باب الراء ... باب

الزاء ... باب السین ... باب الشین ... باب الصاد ... باب الضاد ... باب

الطاء ... باب الظاء ... باب العین ... باب الغین ... باب الفاء ... باب

القاف ... باب الکاف التازی ... باب اللام ... باب المیم ... باب النون ...

باب الواو ... باب الهاء ... باب الیا

كتاب الدال :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الثاء ... باب الجيم ... باب
الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الراء ... باب الزاء ... باب
السين ... باب الشين ... باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب
الظاء ... باب العين ... باب الغين ... باب الفاء .. باب القاف ... فصل
في التركي :-

دوزق - دام ماهی

باب الكاف التازی ... باب الكاف الفارسی ... باب اللام ... فصل في التركي :-

دجل - بالضم مادیان رانیده

دول - بالضم نیست

باب الميم ... باب النون ... باب الواو ... باب الهاء ... فصل في التركي :-

داروغه - با واو فارسی مقطع شهر

باب الياء فصل في العربي ... فصل في الفارسی

كتاب الذال :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الجيم ... باب الحاء ... باب
الذال ... باب الراء ... باب السين ... باب الطاء ... باب العين ... باب الفاء ..
باب القاف ... باب الكاف التازی ... باب اللام ... باب الميم ... باب النون ..
باب الواو ... باب الهاء ...

كتاب الراء :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الثاء ... باب الجيم ... باب
الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الذال ... باب الراء ... باب
الزاء ... فصل في التركي :-

ریز - رحمت کذا في الملتقط

باب السين ... باب الشين ... باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ...
باب الظاء ... باب العين ... باب الغين ... فصل في التركي :-

ربوغ - بضمین مرد

باب الفاء ... باب القاف ... باب الكاف ... باب اللام ... باب الميم ... باب
النون ... باب الواو ... باب الهاء ... باب الياء ...

كتاب الزاء التازی :

باب الالف ... باب الباء ... فصل فی التری

زر اسپ بالفتح نام پسر طوس بن تودر شاه که خواهر ریونیز بحالۀ او بود و بدست فردوبن
سیاوخش کشته شد و نیز نام مپاوز ایران که بروم افراسیاب نجیل کیخسرو بود

باب التاء ... باب الجیم ... باب الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب
الذال ... باب الراء ... باب الزاء ... باب الشین ... باب الصاد ... باب
الطاء ... باب العین ... باب الغین ... باب الفاء ... باب القاف ... باب الكاف
باب اللام ... باب المیم ... باب النون ... باب الواو ... باب الهاء ... باب الياء

كتاب الزاء الفارسی :

باب الالف ... باب الباء ... باب الخاء ... باب الراء ... باب الزاء ... باب
السين ... باب الغین ... باب الفاء ... باب الكاف ... باب اللام ... باب النون ...
باب الواو ... باب الهاء ... باب الياء

كتاب السین :

باب الالف ... فصل فی التری :-

ساترا - سرکه و بالكسر شمارا

باب الباء ... باب التاء ... فصل فی التری :-

سوت - شیر

سوغات - ارمغانی

سولت - بید

باب الجیم ... فصل فی التری :-

ساقنج - اندیشه

سونج - بضم یکم و فتح دوم شادی

سرج - بفتحیتین اسپ پروست

باب الجیم ... فصل فی التری :-

پیچ - بالكسر موی

باب الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الذال .. باب الراء ... باب الزاء ... فصل فی التترکی :-

سوز - سخن

سیز - بکسرتین فی

باب السین ... باب الشین ... باب الطاء ... باب العین ... باب الغین ... فصل فی التترکی :-

سارغ - زرد

ساغ - هوشیار

سبیغ - بوریا

سرغ - اسپ زرده

سنغ - سواد

سیغ - بهای

باب الفاء ... باب القاف ... فصل فی التترکی :-

سحق - چرب روده

سرمق - سیر

سغراق - بالفتح کاسه و درز فائکویا بمعنی کاسه شراب مرقوم ست

سغرجق - یار

سغشق - سغال ن سہال ن

سغلق - میث

سغاق - شکال

سغرق - همان سغرق

سق - آهو

سقق - پس

باب الکاف ... فصل فی التترکی :-

سوک - بود

سرجک - بالضم افسانه

سکدک - بول

سیوک - استخوان

باب اللام ... فصل فی التترکی :-

ستال - ریش

سکال - پیار

سل - بالضم خبر

سیغل - غارت

باب الميم ... باب النون ... فصل في التركي :-

سبرغن - ستاره
ستن - بضمتهين بها
سجغان - موش
سبزن - بالكسر بخيل
سغن - كوزن
سغان - پياز
سفغان - عقيق
سقسطن - عكه
سكستان - انكوروشتي
سن بوسوسن - صمد سخن هندش سنكور هندی
سوان - ندارد
سوس پاكن - كاؤزننده

باب الواو ... فصل في التركي :-

سترغو - پای
سردو - پیمانہ
سنکو - تره
سیلکو - باک

باب الهاء ... فصل في التركي :-

سرجه - آبکینه

سربچه و سرلچقه - تلح

باب الياء ... فصل في التركي :-

ساچی - باجیم فارسی پیغمبر
ستغچی - باجیم فاوسی سوداگر
سغری - کنجینه
سغجی - بالكسر پاسبان
سموچی - بالفتح باجیم فارسی پیغمبر
سوس غری - کاؤمیش

کتاب الشين :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الشاء ... باب الجيم ... باب
الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الذال ... باب الراء ... باب الزاء
باب السين ... باب الشين ... باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب
الظاء ... باب العين ... باب الغين ... باب الفاء ... باب القاف ... فصل في التركي

شغراق - بالفتح حيله كرد با ديكر

شلتاق - بالفتح خرخشه و جنك

باب الكاف ... باب اللام ... باب الميم ... باب النون ... باب الواو ...
باب الياء

كتاب الصاد :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الجيم ... باب الحاء ... باب
الخاء ... باب الدال ... باب الراء ... باب الزاء ... باب السين ... باب الشين
باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب العين ... باب الغين ... باب الفاء ...
باب القاف ... باب الكاف ... باب اللام ... باب الميم ... باب النون ...
باب الواو ... باب الهاء ... باب الياء

كتاب الضاد :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الثاء ... باب الجيم ... باب الحاء
باب الخاء ... باب الدال ... باب الراء ... باب الزاء ... باب السين ... باب
الطاء ... باب الطاء ... باب العين ... باب الفاء ... باب القاف ... باب الكاف
باب اللام ... باب الميم ... باب النون ... باب الواو ... باب الهاء ... باب الياء

كتاب الطاء :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الثاء ... باب الجيم ... باب
الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الراء ... باب الزاء ... باب السين ...
باب الشين ... باب الطاء ... باب العين ... باب الغين ... باب الفاء ... باب
القاف ... باب الكاف ... باب اللام ... فصل في التركي :-

طغرل - بالضم نام پادشاهی و نیز نام جانور معروف از پرندگان درنده که فارسیانش
شاهباز نامند

طل - بالضم میوه

باب الميم ... باب النون ... باب الواو ... باب الهاء ... باب الياء

کتاب الطاء

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الراء ... باب العين ... باب الفاء
باب القاف ... باب اللام ... باب الميم ... باب النون ... باب الهاء ... باب الياء
کتاب العين :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الثاء ... باب الجيم ... باب
الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الذال ... باب الراء ... باب الزاء
باب السين ... باب الشين ... باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب
الطاء ... باب العين ... باب الفاء ... باب القاف ... باب الکاف ...
باب اللام ... باب الميم ... باب النون ... باب الواو ... فصل في التركي : -

عیم او - ای چشم
باب الهاء ... باب الياء

کتاب الغين :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الثاء ... باب الجيم ... باب
الخاء ... باب الدال ... باب الذال ... باب الراء ... باب الزاء ...
فصل في التركي : -

غز - بالضم جنسی از ترکان کذا فی الاجمال حسینی ودرادات الفضلا مندرج ست قومی
که ملک خراسان در عهد ملک شاه بزور کرفته بودند

باب السين ... باب الشين ... باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب
الطاء ... باب الفاء ... باب القاف ... باب الکاف ... باب اللام ... باب الميم ...
باب النون ... باب الواو ... باب الهاء ... باب الياء

کتاب الفاء :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الثاء ... باب الجيم ... فصل
في التركي : -

فرغانچ - بالفتح ماده کاو که نیک فربه باشد

باب الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الذال ... باب الراء ... باب
 الزاء ... باب السين ... باب الشين ... باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء
 باب العين ... باب الغين ... باب الفاء ... باب القاف ... باب الكاف ... باب
 اللام ... باب الميم ... باب النون ... باب الواو ... باب الهاء ... باب الياء
 كتاب القاف :

باب الالف ... باب الباء ... فصل التركى :-

قرب - دوویشی

باب التاء ... فصل فى التركى :-

قانت - فرمان بردار

قوت - آنچه روزی بدان بکدرانند

باب الثاء ... باب الجيم ... فصل فى التركى :-

قرنج - فراشتك

باب الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الذال ... باب الراء ...
 فصل فى التركى :-

قترا - اشتر

قدآور و قداور - كلاهما بالفتح راهبر و قيل سواران كه بيرون لشكر باشند محافظت را

و هند چوكى نامند و نیز هر دو لغت بازاء معجمه هم آمده است

قندهار - بالفتح نام شهری از تركستان زمين منسوب بخوبرويان

باب الزاء ... فصل فى التركى :

قاز - پرنده ايست آبی سپيد كه اندكى هر دو در لسان الشعرا معنى آن بط نوشته است

قبقاز - بط سپيد

قر - بالضم کران بها

قیز - دختر

قيغز - بيغم

قداوز - همان قداور مذکور

باب السين ... باب الشين ... فصل فى التركى :-

قرغش - بالفتح دعای بد كه نعش ضد انست

قر قرنش - بفتح هر دو قاف برادر کلان

قرندش - برادر

قروش - بالكسر نزدیک

قيش - خويشاوند

باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب الظاء ... باب العين ... باب الغین ... فصل فی الت ترکی :-

قبع - در
قتغ - بخت
قتلغ - هوشمند و بزرگ
قدغ - کناره
قدلغ - بضم یکم و سوم قبیله ایست از ترکان
قیلغلغ - غمناک

باب الفاء ... فصل فی العربی ... فصل فی الت ترکی
قف - بالضم برخیز

باف القاف ... فصل فی العربی ... فصل فی الفارسی ... فصل فی الت ترکی :-

قچاق - بادوم و سوم فارسی نام بیابانی و نیز اصلی ست ترکان را که ایشان را قچاقیان و یکک نفر قچاق و نیز قچاق کویند و نیز چقچاق هم درین لغت ست
قدق - بالضم خر کره

قراق - دیدبان
قرلغ - شیر و کنجشک
قرسق - معده و بفتح یکم و سوم مشک را کویند
قرقلق - پرسنده
قرنق - کنیزک
قشراق - بالکسر خانه کرم که برای زمستان سازند
قراسق - کوش
قرق - مادیان
قیرق - دم

قیق - زمره باواز بلند و همان قاق
قیق - کوهی ست محیط بدنیا

باب الکاف ... فصل فی الت ترکی :-

قرقک - بالفتح شت ماهی
قراک - آبدان

باب اللام ... فصل فی الت ترکی :-

قزل - بفتح یکم و کسر دوم شیر و نیز نام پادشاهی که مدوح ظهیر فاریابی بود که آنرا قزل ارسلان کویند

قل - بالضم غلام
قیل - اسپ توسن

باب المیم ... باب النون ... فصل فی الت ترکی :-

قازغان و قزغان - دیک مسین
 قیلن - بالفتح گفتار
 قزل ارسلان - شیر سرخ و پادشاهی که مدوح ظہیر فاریابی بود
 قلن - بالفتح چون
 قلون - نام ترکی کہ رسم اورا کشتہ ہنکام بردن قباد چون راہش گرفتہ بود
 قن - کورخر

باب الواو... فصل فی الت ترکی :-

قولاغو - یکم نوعی از بیماری ستورکہ در منکب بدید آید کذا فی الصراح
 قیدو - پادشاه مغلان
 قیو - فزودہ واللہ اعلم

باب الہاء... فصل فی الت ترکی :-

قجہ - کجا
 قرعہ - زاغ
 قرہ - اسپ سیاہ
 قشقہ - اسپ روی سپید
 قلہ - اسپ برنک معروف
 قسمہ - ہم
 قولہ - یکبار
 قندہ - کجا
 قومہ - سرقہ قرابات
 قیدہ - کجاقین اللہ جرہ
 قیسنانہ - حشور

باب الیاء... فصل فی الت ترکی :-

قازی و قرزی - بالفتح فرہی شکم کذا فی القنیہ
 قشی - بالفتح فردو آمد
 قوی - کرکس
 قچار باشی - نام شہری
 قرقچی - بالضم باجیم فارسی سلاح دار
 قرطی - ماہ خوار
 قری - و تیر تبر شیر خوار
 قرتی - کھنہ نفس ہمایہ
 قتی - کر
 قزی - برہ شیر خوار
 قوی - کوسپند
 قنی - کدام

کتاب الکاف :

باب الالف ... باب الباء ... باب الباء الفارسی ... باب التاء ... باب الثاء ...
باب الجیم ... فصل فی التریکی : —

کج - زور
کدنج - خشت
کلج - موی پیشانی اسپ
کج - بیکانه

باب الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الراء ... فصل فی التریکی : —
کزاور - اسپ منکرمی باید بودیانه
باب الزاء ... فصل فی التریکی

کجیز - بی زور

باب السین ... باب الشین ... فصل فی التریکی : —
کش - مردم

باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب الظاء ... باب العین ...
باب الغین ... باب الفاء ... باب القاف ... باب الکاف ... فصل فی التریکی

کرک - بفتححتین می باید
کسلمنک - موش خوار
کلسک - کبک دراج
کبکیک - ستنبه
کبیک - فراخ

باب الکاف ... باب اللام ... فصل فی التریکی

کجل - بفتححتین مرد
کول - جان

باب المیم ... باب النون ... فصل فی التریکی : —

کزن - راسو
ککزجکن - کبوتر
کلون - خرکس

باب الواو ... فصل فی التریکی : —

کجلو - بازور
کسو - زشت
کرکلو - خوب

کنکو - بختيار

کو - هيچ بوددو املا

باب الهاء ... فصل في التركي :-

کنده - خود که را چون کیس کلاه

کیکه - کلاه را

باب الياء ... فصل في التركي :-

کرتی - راستی

کرلی - خار هشت

کندنی - خود را

کتاب اللام :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الجيم ... باب

الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الذال ... باب الراء ... باب الزاء

باب السين ... باب الشين ... باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب

الظاء ... باب العين ... باب الغين ... باب الفاء ... باب القاف ... باب الكاف

التازی ... باب الكاف الفارسی ... باب اللام ... باب الميم ... باب النون ...

باب الواو ... باب الهاء ... باب الياء

کتاب الميم :

باب الالف ... باب الباء ... باب الباء الفارسی ... باب التاء ... باب

الجيم ... باب الجيم الفارسی ... باب الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ...

باب الذال ... باب الراء ... باب الزاء ... باب الفاء ... باب القاف ... باب

الظاء ... باب السين ... باب الشين ... باب الصاد ... باب الضاد ... باب

الظاء ... باب العين ... باب الغين ... باب الفاء ... باب القاف ... باب الكاف ...

باب اللام ... باب الميم ... باب النون ... فصل في التركي :-

من - بالكسر و الضم عيب ست

باب الواو ... فصل في التركي

منکو - بالكسر جاوید

منلو - عیب ناک

منو - کربہ دشتی

مو - اینکہ تازی آن ندا باشد

باب الہاء ... فصل فی الترمکی :-

ملکہ - کر آمیختہ چندین

باب الیاء ...

کتاب النون :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الثاء ... باب الجیم ... باب

الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الذال ... باب الراء ... باب

الزاء ... باب الزاء الفارسی ... باب السین ... باب الشین ... باب الصاد ...

باب الضاد ... باب الطاء ... باب الظاء ... باب العین ... باب الغین ... باب

الفاء ... باب القاف ... باب الکاف ... فصل فی الترمکی

نکک - بالكسر خوچنانچه قل غلام قل نکک و تو واین ملحق بکلمه

باب الکاف التازی ... باب اللام ... باب المیم ... باب النون ... باب الواو ...

باب الہاء ... فصل فی الترمکی :-

نحه - جندنه چزی

نویقه - پوست سر

نه - چیز

باب الیاء ...

کتاب الواو :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الثاء ... باب الجیم ... باب

الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الذال ... باب الراء ... باب السین

باب الشین ... باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب الظاء ... باب

العین ... باب الغین ... باب الفاء ... باب القاف ... باب الکاف ... باب

الفارسی ... باب اللام ... باب المیم ... باب النون ... باب الواو ... باب الها ...

باب الیا ...

کتاب الها :

باب الالف ... باب الباء التازی ... باب التاء ... باب الثاء ... باب الجیم التازی
باب الجیم الفارسی ... باب الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الذال ...
باب الراء ... باب الزاء ... باب الزاء الفارسی ... باب السین ... باب الشین ...
باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب العین ... باب الغین ... باب
الفاء ... باب القاف ... باب الکاف ... فصل فی الکاف الفارسی ... باب اللام
باب المیم ... باب النون ... باب الواو ... باب الهاء ... باب الیاء ...

کتاب الیا :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الجیم ... باب الجیم الفارسی ...
فصل فی الفارسی ... فصل فی التریکی : —

یلواج و یلواج — کلاهما بفتححتین و اخیر بسکون نیز یعنی پیغمبر

باب الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الراء ... باب الزاء ...
فصل فی التریکی : —

یاشیز — غم
یرقز — بیکنه
یلغز — تنها
یوز — بد

باب السین ... باب الشین ... فصل فی التریکی : —

یریش — هم شریک
یکرش — بکسریکم و سوم بچه که پدرش از ترک بود و مادرش از هند یا بعکس
یلیش — همراه

باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب الظاء ... باب العین ... باب
الغین ... فصل فی التریکی : —

یرلغ — بیچاره و بفتح یکم و ضم سوم فرمان پادشاه و یرسیق و یرلیق نیز درین لغت است
یغلغ — تیر
یزیلغ — زاغ

باب الفاء ... باب القاف ... فصل فی التریکی :-

یاختاق - روشنائی
 یارق و یاروق - دست بند
 یرق - کنه
 یزلق - بفتح یکم و سوم فرمان پادشاه
 یرمق - سالوس
 یغناق - بالفتح زیورست که آنرا یغلناق و یغلطاق نیز گویند
 یغریلق - سنک خوارک
 یغشاق - بخشش
 یلاق - نام پادشاهی در غلام رانیز گویند
 یغلق - همان یغلق مذکور
 یمشق - بزم
 یلق - فسانه
 یوق - نزدیک
 پیلاق - خانه سرد که از جهت تابستان سازند

باب الکاف التازی ... فصل فی التریکی

یکرک - اسپ دوزده
 یماک - نام غلام ترکان

باب اللام ... فصل فی التریکی :-

یل - بالفتح محکم
 ینال - نام ترکی ست

باب المیم ... فصل فی التریکی

یارم - نیم
 یحکم - بالفتح خانه تابستان و نام ترکستان و کروهی جعفر را گویند کذا فی زفانکویا

باب النون ... فصل فی التریکی :-

یرتغن - آفریدکار
 یغن - پیل
 یکدرجن - ذبح
 یلغن - دروغ
 یمن - بد

باب الواو ... باب الهاء ... فصل فی التریکی :-

یرغه - بالفتح اسپ تیز رود رهوار که در رفتار غلط نکند
 یلبه - یادیزن

ينه - اسپ
يويله - جنين

باب الياء ... فصل في التركي: -

ياربي - دارنده
يخشي - نيكو و خوب
يبرقجي - رحمت كننده
يرشي - شب پرک
يرقلي - کناهکار
يرکلي - دلاور
يفشالجي - جوانمرد
يقرى - بالا
يلندی - سجده کرد
يدى - راهبر
يلقى - کله
يلقجي - کله بان
ينقشى - صعوه
يرى - ازين سوي

تمام شد